

Vuoden 2024 talousarvio ja taloussuunnitelma vuosille 2024-2026

KH 27.11.2023 § 436
583/02.02.00/2023

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelma-kausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Äänekosken kaupungissa taloussuunnitelmakausi on kolme vuotta, josta ensimmäinen vuosi on sitova talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia eriä. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvioasetelma ja sitovuustaso

Talousarvioasetelma muodostuu kaupunginvaltuuston hyväksymän toimialue- ja lautakuntajaon pohjalle. Toimialat jakaantuvat yhden tai kahden lautakunnan alueisiin, jotka jakaantuvat edelleen vastuualueisiin ja tulosalueisiin. Kaupunginvaltuustolle talousarvion sitovuustaso esitellään hyväksyttäväksi vastuualueetasolla tarkastuslautakunnan, opetus- ja kasvatuslautakunnan, kaupunkirakennelautakunnan, ympäristölautakunnan ja kulttuuri- ja liikuntalautakunnan osalta. Keskushallinnon osalta talousarvion sitovuus on kaupunginhallituksen tasolla (pl. tarkastuslautakunta).

Valmistelu

Kaupunginhallitus asetti 19.6.2023 kokouksessaan talouden vakauttamistyöryhmän ja ryhmä on kokoontunut yhteensä neljä kertaa vuoden 2023 aikana. Talouden vakauttamistyöryhmä on laatinut talouden tasapainottamissuunnitelman vuosille 2024-2026. Talouden tasapainottamissuunnitelma esiteltiin kaupunginhallitukselle 15.9.2023. Kaupunginhallitus antoi 18.9.2023 vuoden 2024 talousarvion laadintaohjeen ja alustavat määrärahaehykset. Toimialojen kanssa käytiin neuvottelut lokakuun loppuun mennessä ja lautakunnat jättivät ehdotuksensa talousarviota varten marraskuun alussa. Lautakuntien esitykset perustuivat pääsääntöisesti annettuihin määrärahaehyksiin. Kaupunginvaltuuston iltakoulu pidettiin 2.10.2023 ja

kaupunginhallituksen talousarvioseminaari oli 30.10.2023. Kaupunginvaltuustolle talousarvioluonnos esiteltiin iltakoulussa 15.11.2023. Talousarvioluonnos henkilöstösuunnitelmiseen käsiteltiin 31.10.2023 yhteistyötoimikunnassa.

Henkilöstö

Henkilöstöpoliittisissa linjauksissa määritellään Äänekoski-ilmiöön pohjautuvat tavoitteet henkilöstön ja työyhteisöjen hyvinvoinnin edistämiseen, osaavan työvoiman saatavuuteen (veto- ja pitovoima), osaamisen kehittämiseen sekä johtamiseen ja esihenkilötyöhön. Myös työkyvyn tukeminen yhteistyössä työterveyshuollon kanssa korostuu erityisesti psykososiaalisen kuormituksen osalta.

Henkilöstöpoliittisten linjausta tärkeimmät toimenpiteet on koottu kolmen kärkitavoitteen alle, jotka ovat

- Hyvä työelämä
- Kestävä työympäristö
- Sujuva ja vaikuttava työ

Vuonna 2024 keskeistä on henkilöstöresurssien sopeuttaminen muuttuneeseen taloustilanteeseen. Talouden vakauttamisen toimenpiteet vaikuttavat henkilöstöön monella eri tavalla, mm. henkilöstömäärään, työtehtävien sisältöön ja työpaikan sijaintiin. Talousarvioon ei sisälly vakinaisen henkilöstön irtisanomisia. Määräaikaisten ja sijaisten rekrytointiin talouden vakauttamisella on vaikutusta. Poikkeuksena on hanketyön osuus, jonka osuus on edelleen merkittävä opetuksen ja kasvatuksen toimialalla.

Merkittävä toiminnallinen muutos tulee olemaan julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kuntien tehtäväksi 1.1.2025 alkaen. Pohjoiseen Keski-Suomeen on valmisteltu 13 kunnan yhteistä työllisyysaluetta, jonka vastuukuntana toimisi Äänekosken kaupunki. Työllisyysalueen käynnistymisen valmistelu ajoittuu vuodelle 2024.

Vuonna 2024 korostuu edelleen kaupungin tehtävä hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden edistämässä sekä kaupungin ja hyvinvointialueen kumppanuuksien ja rajapintojen välinen yhteistyö.

Toiminnan tulot ja menot

Toimintatulot sisältävät myynti-, maksu- ja muut toimintatulot sekä saadut tuet ja avustukset. Toimintatulojen arvioidaan laskevan vuoden 2023 alkuperäisestä talousarviosta 0,1 miljoonalla eurolla (-0,6 %). Toimintatuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 15,4 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Vuoden 2024 talousarvion toimintamenot ovat 64,6 miljoonaa euroa. Vähennyistä vuoden 2023 talousarvioon verrattuna on 1,7 miljoonaa euroa (-2,6 %).

- Henkilöstömenot laskevat yhteensä noin 1,6 miljoonaa

euroa (-4,5 %). Palkat ja palkkiot laskevat 0,8 miljoonaa euroa (-2,9 %) ja työnantajan sivukulut laskevat 0,8 miljoonaa euroa (-10,2 %). Henkilöstömenoihin on budjetoitu 2,47 %:n palkankorotus vuodelle 2024.

- Palvelujen ostojen arvioidaan kasvavan 0,5 miljoonaa euroa (2,8 %) vuoden 2023 tasosta.
- Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin budjetoidaan 2024 vuodelle 6,2 miljoonaa euroa, mikä on 0,8 miljoonaa euroa (-10,8 %) vähemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa.
- Vuodelle 2024 budjetoidaan kotitalouksille myönnettäviin avustuksiin 0,7 miljoonaa euroa ja yhteisöille myönnettäviin avustuksiin 2,1 miljoonaa euroa. Yhteensä avustuksiin budjetoidaan 2,8 miljoonaa euroa, mikä on 0,3 miljoonaa euroa (-8,6 %) vähemmän kuin vuonna 2023.
- Muihin toimintamenoihin budjetoidaan 3,4 miljoonaa euroa vuodelle 2024, mikä on 0,3 miljoonaa euroa (11,3 %) enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa.

Vuoden 2024 toimintakatteen arvioidaan olevan -49,2 miljoonaa euroa, mikä on 1,6 miljoonaa euroa (-3,2 %) pienempi kuin vuoden 2023 talousarviossa.

Verotulot ja valtionosuudet

Verotuloennusteet vuosille 2024 – 2026 perustuvat Kuntaliiton lokakuussa 2023 laatimaan veroennustekehikkoon sekä omaan arvioon verotulojen kehityksestä. Verotulojen määräksi ennustetaan 46,0 miljoonaa euroa vuonna 2024 mikä on 2,7 miljoonaa euroa (6,3 %) enemmän vuoden 2023 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna.

- Kunnallisveron tuotoksi arvioidaan 32,7 miljoonaa euroa, mikä on 0,7 miljoonaa euroa (2,3 %) enemmän kuin vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa on arvioitu. Tuloveroprosentti vuodelle 2024 on 9,4 %.
- Yhteisöveron määräksi on arvioitu 6,3 miljoonaa euroa, joka on 0,6 miljoonaa euroa (10,5 %) enemmän, kuin vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa.
- Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2024 arvioidaan 7,0 miljoonaa euroa, mikä on 1,4 miljoonaa euroa (24,8 %) enemmän kuin vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa. Kiinteistöverotuoton budjetoinnissa on huomioitu kiinteistöveroprosenttien korotukset vuodelle 2024.

Vuodelle 2024 arvioidut valtionosuudet (ml. verotulojen tasaus, verotulomenetyksen korvaus ja sote-erät) ovat yhteensä 10,5 miljoonaa euroa. Valtionosuudet laskevat 5,1 miljoonaa euroa (-32,9 %) vuonna 2024.

Valtiovarainministeriö julkaisi 17.11.2023 tiedotteen, jonka mukaan kuntien vuoden 2022 verotuksen valmistuminen muuttaa vuoden 2024 valtionosuuslaskelmia. VM:n tiedote tarkoittaa, että kaikkien kuntien valtionosuutta leikataan vuosina 2024 ja 2025 lisää noin 80 euroa asukasta kohden.

Valtiovarainministeriön viimeisen 20.11.2023 tiedotteen mukaan hallituspuolueet ovat sopineet kohtuullistavansa vuoden 2022 valmistuneen verotuksen ennakoimattoman suuria vaikutuksia kuntien valtionosuuksiin. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden uudistuksen aiheuttamaa kuntien peruspalvelujen valtionosuuden lisävähennystä ei tehdä vuonna 2024, vaan vähennys jaksotetaan vuosille 2025–2027.

Valtiovarainministeriö valmistelee parhaillaan täydentävää hallituksen esitystä kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muuttamisesta. Esitys on tarkoitettu antaa eduskunnalle 23. marraskuuta.

Edellä mainittuja Valtiovarainministeriön ilmoittamia valtionosuusmuutoksia ei ole huomioitu talousarvioesityksessä, koska valtionosuusmuutoksista ei ole lopullista päätöstä. Lopulliset päätökset kuntien valtionosuuksista vuodelle 2024 tehdään joulukuussa 2023, joten mahdolliset muutokset käsitellään talousarviomuutoksena vuonna 2024.

Rahoitustulot ja -menot

Korkotulojen osuus vuoden 2024 talousarvioon suunnitellaan 0,9 miljoonaa euroon. Korkotulot ovat 0,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa.

Muihin rahoitustuloihin budjetoidaan 1,4 miljoonaa euroa vuodelle 2024, mikä on 0,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa.

Korkomenoiksi vuodelle 2024 budjetoidaan 1,1 miljoonaa euroa, mikä on 0,2 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa.

Vuosikate, poistot ja tilikauden tulos

Vuonna 2024 vuosikatteen ennustetaan olevan 8,4 miljoonaa euroa. Suunnitelman mukaan vuosikate kattaa poistoista 98,42 %.

Vuodelle 2024 suunnitelman mukaiset poistot ovat 8,5 miljoonaa euroa, eli 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa. Lisäpoistoihin ei budjetoida määrärahaa vuodelle 2024.

Vuoden 2024 tilikauden tulokseksi ennakoidaan -0,135 miljoonaa euroa alijäämää. Kun huomioidaan vuoden 2022 tilinpäätöksessä kertynyt ylijäämä (3,0 miljoonaa euroa) ja vuoden 2023 ennustettu

tulos (ylijäämää 1,3 miljoonaa euroa), on Äänekosken kaupungin kertynyt ylijäämä vuoden 2024 tilinpäätöksen jälkeen 4,2 miljoonaa euroa.

Investoinnit

Vuodelle 2024 on suunniteltu noin 3,4 miljoonan euron nettoinvestoinnit (hyväksytyt erilliskohteet 1,0 milj. euroa, hyväksytyjen erilliskohteiden muutokset 0,6 milj. euroa, uudet erilliskohteet 0,04 milj. euroa ja investointiniput 1,8 milj. euroa). Vuoden 2024 nettoinvestointien määrä on 4,6 miljoonaa euroa alhaisempi kuin vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa.

Vuoden 2024 talonrakennuksen isoimpia investointeja ovat museon peruskorjaus ja Suolahden uimahallin peruskorjaus. Kunnallisteknisen puolen isoimpia investointeja ovat Likolahdenkadun peruskorjaus ja kevytliikenneväylän rakentaminen, Konginkankaan kevytliikenneväylän rakentaminen sekä Henttalan alueen liikennejärjestelyt. Lisäksi investoidaan vanhojen katujen päällystekorjauksiin. Puistojen ja yleisten alueiden osalta jatketaan teemapuiston rakentamista rantapuistoon sekä kunnostetaan Vanhan aseman seutua. Lisäksi kunnostetaan mm. puistoja, leikkipuistoja ja viheralueita. Leasingrahoituksella jatketaan Koulunmäen yhtenäiskoulun C-osan uudisrakentamista sekä uuden Koiviston päiväkodin rakentamista.

Rahoituslaskelma

Kaupungilla arvioidaan olevan pitkä- ja lyhytaikaisia lainoja vuoden 2024 lopussa yhteensä noin 65,1 milj. euroa, joten lainakanta laskee 4,8 miljoonaa euroa vuonna 2024. Lainaa arvioidaan olevan vuoden 2024 lopussa noin 3 638 euroa asukasta kohden.

Taloussuunnitelma 2024 - 2026

Taloussuunnitelma on laadittu pääasiassa indeksikorotusolettamusten pohjalle. Verotulot on arvioitu vuosille 2024 - 2026 Kuntaliiton veroennustekehikon ja oman ennusteen pohjalta. Valtionosuudet on huomioitu Valtiovarainministeriön ennakkolaskelman mukaisesti. Lisäksi taloussuunnitelmassa on huomioitu talouden tasapainottamissuunnitelma vuosille 2024-2026.

Vuosikatteet vuosina 2025 – 2026 ovat noin 9,0 – 7,7 miljoonaa euroa.

Vuoden 2024 tulos näyttäisi muodostuvan 0,135 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Taloussuunnitelman perusteella vuoden 2025 tulos näyttäisi muodostuvan ylijäämäiseksi, mutta vuoden 2026 näyttää alijäämäiseltä.

Valmistelija

Talusojohtaja Tapani Hämäläinen, puh. 0400 115 256

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus:

- 1) päättää ehdottaa valtuustolle, että valtuusto hyväksyy liitteenä olevan talousarvion vuodelle 2024 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2026; ja
- 2) valtuuttaa talousjohtajan tekemään talousarvioon teknislouhteisia tarkistuksia.

Päätös

Asia päätettiin palauttaa valmisteltavaksi.
